

Ohjausyhteistyön kehittäminen Hannu Krankan koulussa

Anne Pekkala

Kehittämishankeraportti
Marraskuu 2007

JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Tekijä(t) PEKKALA, Anne-Maarit	Julkaisun laji Kehittämishankeraportti	
	Sivumäärä 36	Julkaisun kieli suomi
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen _____ saakka	
Työn nimi OHJAUSYHTEISTYÖN KEHITTÄMINEN HANNU KRANKAN KOULUSSA		
Koulutusohjelma Ammatillinen opettajakorkeakoulu, opinto-ohjaajakoulutus		
Työn ohjaaja(t) LOUHI-JAUHIAINEN, Marjaana		
Toimeksiantaja(t)		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Kehittämishankkeen tavoitteena oli kehittää koulumme sisäistä ohjausyhteistyötä. Monet viimeaikaiset ohjausta käsittelevät tutkimustulokset ovat osoittaneet sen, ettei ohjaukseen liittyvä yhteistyö toteudu oppilaitoksissa. Ohjaukseen kuuluvia tehtäviä ei vielä osata tunnistaa henkilöstön yhteistyön voimavarana.</p> <p>Kehittämishankkeen teoreettisessa viitekehyksessä selvitettiin ohjaustoiminnan periaatteita ja ohjausyhteistyötä oppilaitoksessa. Kehittämishankkeessa tarkasteltiin peruskoulun 7. – 9. vuosiluokkien opetussuunnitelmassa määritellyjä tavoitteita oppilaan- ja opinto-ohjauksessa. Ohjauksen merkitys osana koulun yhteisöllistä kehittämistä kasvaa. Kyselytutkimuksen avulla selvitettiin henkilöstön näkemystä ohjauksen työtavoista, ohjausyhteistyön kehittämisvalmiuksista sekä koulutushalukkuudesta.</p> <p>Tutkimuksen toteuttamiseksi valittiin laadullinen tutkimusmenetelmä. Avoimilla kysymyksillä oppilaan- ja opinto-ohjauksesta koulussamme selvitettiin nykyistä toimintaa ja sen kehittämistä. Henkilöstön työnjaosta oppilaitoksessa, tehdyillä kuvauksilla päivitettiin koko henkilökunnan tietoa työnkuvista. Ohjausmalliluonnoksen tarkoituksena oli opettajien kanssa yhdessä muodostaa toimintamalli ohjauksen kehittämiseksi. Kysely toteutettiin Limingan peruskoulun vuosiluokkien 7 -9 opettajille syyskuussa 2007. Kyselyyn vastasi 22 opettajaa, rehtori, koulukuraattori sekä terveydenhoitaja.</p> <p>Kehittämishankkeen tulokset ovat viimeaikaisten ohjausta koskevien tutkimusten suuntaisia. Myönteinen ja rakentava yhteistyön kehittäminen ja ammatillisen osaamisen jakaminen opettajien voimavarojen lisäämiseksi ilmenee tuloksissa. <u>Oppilaanohjaussuunnitelmaan liitetään kuvaus ohjauksesta toimijoiden tehtävänä.</u></p>		
Avainsanat (asiasanat) Oppilaanohjaus, ohjausyhteistyö, ohjaus, perusopetus		
Muut tiedot		

Author(s) PEKKALA, Anne-Maarit	Type of Publication Bachelor´s Thesis	
	Pages 36	Language Finnish
	Confidential ☐ Until _____	
Title The development of guidance counselling cooperation in Hannu Krankka school		
Degree Programme Teacher Educational College. Vocational Counsellor Education		
Tutor(s) LOUHI-JAUHAINEN, Marjaana		
Assigned by		
<p>Abstract</p> <p>The purpose of this study was to develop the multiprofessional cooperation of staff in our school. In many researches of guidance counselling it has been proved that the network cooperation does not come true. The tasks involved in guidance counselling cannot yet be realized as a means of resources in cooperation.</p> <p>Theoretical framework of the development project report dealt with the principles of guidance counselling and multiprofessional cooperation in our school. In addition to this, the aims of supporting students' counselling orientation determined in the basic curriculum were studied. The role of guidance services as a method of cooperation will increase. The views of the staff concerning counselling methods, developing cooperative work and educating themselves were examined by means of a questionnaire.</p> <p>The development project report was made by a qualitative research method. Open questions were used to reveal the current situation and the visions of the staff. A model created to describe the multiprofessional Cooperation in our school was used to update the knowledge of the staff concerning different tasks. The purpose of this model was to develop a method to improve guidance counselling in cooperation with the teachers.</p> <p>This development project report of guidance counselling was carried out in Liminka comprehensive school. The headmaster, 22 junior high schoolteachers, the school nurse and social worker of the school answered the questionnaire.</p> <p>The results were alike other recent researches. Developing multiprofessional cooperation in a positive and constructive way and sharing professional knowledge to increase the resources of teachers can be seen in results.</p>		
Keywords student guidance, guidance cooperation, counselling, comprehensive school instruction		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	2
1.1 Kehittämishankkeen tehtävä ja tavoitteet	2
1.2 Ohjauksen järjestämistä ja oppilaanohjausta koskevat säädökset	4
1.3 Ohjauksen järjestäminen ja tavoitteet Hannu Krankan koulussa	6
2 OHJAUSTOIMINNAN PERIAATTEET	8
2.1 Ohjauksen tavoitealueet perusopetuksessa	8
2.2 Ohjaus yhteistyönä	10
2.3 Oppilaanohjaus vuosiluokilla 7 – 9	12
2.4 Oppilashuoltotyö osana oppilaanohjausta	13
3 KEHITTÄMISHANKKEEN TUTKIMUSTEHTÄVÄ	14
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	15
4.1 Tutkimusmenetelmä	15
4.2 Aineistonkeruu, käsittely ja analyysi	16
5 TULOKSET JA NIIDEN TARKASTELU	17
5.1. Henkilöstön näkemys ohjausyhteistyötavoista	17
5.2 Ohjausyhteistyön kehittäminen	19
5.3 Henkilöstön toimenkuvat ja tehtävät	20
5.4 Henkilöstön näkemyksiä täydennyskoulutustarpeesta	21
6 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET	22
LÄHTEET	26
LIITTEET	28
Liite 1. Kyselylomake	28
Liite 2. Ohjausyhteistyöluonnos	30
Liite 3. Työnjako oppilaitoksessa	32
Liite 4. Työnjako oppilaitoksessa	33
Liite 5. Hannu Krankan koulun ohjausyhteistyömalli	35
Liite 6. Ohjaustoiminnan jäsentäminen	36

1 JOHDANTO

1.1 Kehittämishankkeen tehtävä ja tavoitteet

'Ohjaus kuuluu kaikille oppilaitoksissa' – periaatteen toteutuminen ei toimi vielä oppilaitosten työnjaon lähtökohtana. Ohjaukseen kuuluvia tehtäviä ei tunnisteta oppilaitoksissa, vaikka ohjaukseen liittyvät tehtävät olisivatkin opettajan työssä läsnä päivittäin. Helmikuussa 2007 jaetun tutkimustiedotteen Ohjauksen alueellisen verkoston kehittäminen -poikkihallinnollinen ja moniammatillinen yhteistyö voimavarana, mukaan ohjauksen yhteistyössä on puutteita. Tutkimuksen mukaan oppilaitosten sisällä on kehitettävää. Ohjauksen suunnittelu ja arviointi ovat merkitsevä osa oppilaitoksen työn suunnittelussa. Oppilaitoksen kehittyvän sisäisen yhteistyön lähtökohta on yhteinen ymmärrys opetus- ja kasvatustavasta.

Laissa ja opetussuunnitelmien perusteissa esitetyt vaatimukset edellyttävät yhteistyötä ja yhdessä tehtävää suunnittelutyötä. Ohjausyhteistyön kehittäminen asettaa haasteita oppilaitoksen johtajuudelle ja myös henkilöstö joutuu uudenlaisen toimintakulttuurin ja yhteisöllisyyden rakentajaksi. Opinto-ohjausta koskevat tutkimukset osoittavat oppilaiden ohjaustarpeiden lisääntyvän yhteiskunnan muutosten myötä. Kansainvälistyminen, maahanmuuttajat, sosiaalinen ja yhteiskunnallinen eriarvoisuus tuovat omat vaatimuksensa ohjaustyöhön kouluissa. Ohjausyhteistyö auttaa oppilasta selviytymään opintopolun eri vaiheissa.

Perusopetuksen perusteissa ja laissa edellytetään yhteistyön tekemistä ja yhdessä tehtävää suunnittelutyötä oppilaitostasolla. Ohjauksen toteuttaminen uusien säännösten mukaisesti edellyttää oppilaitoksen rehtorilta, opettajilta, opinto-ohjaajilta ja henkilökunnalta uudenlaista ammatillista toimintatapaa. Työssä korostuu yhdessä toteutettava suunnittelutyö ja jaettu vastuu. Opettajien osalta kehittyvä ohjauksellisuus asettaa haasteita oppilaiden kasvun ja kehityksen tukemiseen, opiskelutaitojen ja oppimaan oppimisen sekä oman substanssinsa työelämäänsä liittyvään aihealueeseen. Uudistuva opettajuus on kehittyvää, yhteisöllistä vastuutaottavaa ja verkostoitumista. (Kasurinen 2006, 15.)

Ohjausyhteistyön vahvuus on, että henkilöstö on hyvin koulutettua, työhönsä sitoutunutta ja toimii opiskelijalähtöisesti. Nuoret tarvitsevat tietoa, tutustumiskokemuksia ja päätöksentekotaitoja, joiden avulla voi tehdä tulevaisuutensa kannalta merkittäviä ratkaisuja. Ohjaustilanteissa korostuvat opettajan ja opinto-ohjaajan taidot kohdata oppilas. Ohjauksen työn- ja vastuunjaon kehittäminen vaatii toimia oppilaitosorganisaatioiden sisällä. (Nykänen, Karjalainen, Vuorinen & Pöyliö 2007, 234 – 235.)

Ohjaus on viime vuosina noussut keskeiseksi keinoksi koulujärjestelmän parantamiseen liittyvissä hankkeissa. Ohjausta tutkimalla ja toimintatapoja kehittämällä pyritään ratkaisemaan erilaisia koulujärjestelmän ongelmia. Kehittämällä ohjaustoimintaa voitaisiin ohjaus saada kiinteämmäksi osaksi koko koulun toimintaa. Ohjauksellisen pedagogiikan tulisi rakentua osaksi kouluyhteisön arkea siten, että jokainen opettaja on myös opiskelijoiden ohjaaja. Toiminnan kehittämisen ja kehittämisen ylläpitämiseen tarvitaan ohjauksen toiminnallisten lähtökohtien ja menetelmien kriittistä arviointia ohjausta koskevan tutkimuksen, ohjaajankoulutuksen ja käytännön ohjaustyön vuorovaikutuksena. (Välijärvi 2004, 31.)

Tämän kehittämishankkeen tehtävänä on selvittää Hannu Krankan koulun henkilöstön näkemyksiä ohjausyhteistyöstä ohjaustoiminnan kehittämiseksi. Ohjausyhteistyön kuvaamiseksi tarvittiin tietoa siitä millainen käsitys koulun aineenopettajilla, erityisopettajilla, opinto-ohjaajilla, koulukuraattorilla, terveydenhoitajalla sekä rehtorilla on ohjauksesta koulussamme.

Kehittämishankkeen tavoitteena on kuvata Hannu Krankan koulun ohjausyhteistyömalli ja henkilöstön toimenkuvat ja tehtävät. Mallin avulla koulun ohjaustoiminta selkiytyy tehtävän kuvauksissa, kun tiedetään kuka tekee ja mitä tekee. Kehittämishanke koulumme sisäisen yhteistyön kartoittamiseksi sai myönteisen päätöksen oppilaitosjohdolta ja opettajakunnalta. Koulumme opetussuunnitelman opinto-ohjaussuunnitelmaan liitetään kehittämishankkeen valmistuttua, kuvaus oppilaanohjauksesta ja ohjauksen järjestämisestä oppilaitoksen tehtävänä ja toimijoiden tehtävänä.

1.2 Ohjauksen järjestämistä ja oppilaanohjausta koskevat säädökset

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet luovat puitteet koko koulun ohjaustoiminnalle. Opetussuunnitelman perusteisiin on laadittu erikseen osiot ohjaustoiminnan järjestämiselle ja erikseen oppilaanohjaukselle. Opiskelun yleinen tuki perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteissa (2004) määrittelee kodin ja koulun välistä yhteistyön, oppimissuunnitelman, ohjauksen järjestämisen, tukiopetuksen oppilashuollon ja kerhotoiminnan osa-alueiden sisällöt.

Ohjaustoiminnan tulee muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävä jatkumo. Ohjaustyöhön osallistuvat opettajat toimivat yhteistyössä oppilaan opintopolun aikana ja opiskelun nivelvaiheissa. Jokaisen opettajan tehtävänä on ohjata oppilasta oppiaineiden opiskelussa. Oppilasta tulee tukea oppimaan oppimisen ja oppimisen valmiuksien taitojen kehittymisessä.

Oppimisvaikeuksien ennaltaehkäisy ja oppimiseen liittyvien ongelmien syntymiseen liittyvä ennakoiva ja ehkäisevä työ on jokaisen opettajan tehtävä. Ennaltaehkäisevän työn lisäksi koulussa toteutettavan ohjauksen tulee tukea erityisesti niitä oppilaita, joilla on opiskeluun liittyviä vaikeuksia tai jotka ovat vaarassa jäädä koulutuksen tai työelämän ulkopuolelle perusopetuksen jälkeen. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004, 21.)

Ohjauksen tehtävänä on korostaa yksilöllisyyttä ja tiedonhankintataitojen oppimista. Oppilaitoksen tulee laatia kuvaus oppilaanohjaustoiminnan periaatteista ja työnjaosta eri toimijoiden kesken. Ohjauksessa tulee huolehtia kaikkien opetusryhmien ohjauksesta ja selvittää kaikille osapuolille, miten ohjaus annetaan ryhmälle. (Virtanen & Miettinen 2007, 94.)

Oppilaalle ja hänen huoltajalleen tulee selvittää ohjauksen järjestämiseen, opiskeluun, oppilashuoltoon ja tukipalveluihin liittyvät koulukohtaiset asiat. Huoltajalle tulee järjestää mahdollisuuksia keskustella lapsen opiskeluun ja valintoihin liittyvistä asioista opettajan, oppilaanohjaajan, huoltajan ja oppilaan kanssa yhteisissä tapaamisissa. Oppilaalla ja hänen huoltajallaan on oltava mahdollisuus saada riittävästi tietoa perusopetuksen työtavoista, valinta mahdollisuuksista ja niiden merkityksestä oppimiselle ja tulevaisuudelle. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004, 21.)

Ohjaustoiminnan periaatteet ja työnjako toimijoiden kesken on määriteltävä koulun opetussuunnitelmassa. Siinä tulee näkyä kuvaus, miten yhteistyötä paikallisen työ- ja elinkeinoelämän kanssa toteutetaan koulun toiminnan tasolla. Tässä yhteisyhteistyössä merkittävän osan muodostavat työelämän edustajien vierailut luokkatunneilla, työpaikkakäynnit, projektityöt sekä työelämään tutustuminen (TET). (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004, 21.)

Perusopetusta koskevassa lainsäädännössä painotetaan oppilaiden oikeutta saada ohjausta koulupäivien aikana. Oppilaanohjausta toteutetaan ja kehitetään vuoden 1999 perusopetuslainsäädännössä laki 628/98 ja 629/1998 sekä asetus 852/98 ja 810/98 säädösten mukaisesti ja vuoden 2001 annetun valtioneuvoston asetuksen 1435/01 määriteltyjen raamien mukaisesti. Uusi lainsäädäntö edellyttää, että oppilaanohjausta on jokaisella peruskoulun luokka-asteella. (Kasurinen 2006, 14.)

Perusopetuslain 21.8.1998/628 11 §:n mukaan jokaiselle oppilaalle tulee antaa oppilaanohjausta. Perusopetukseen käytettävä aika jaetaan eri oppiaineiden ja niistä muodostettujen aineryhmien opetukseen sekä oppilaanohjaukseen. Lain 14 §:ssä valtioneuvosto päättää opetuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista sekä perusopetukseen käytettävän ajan jakamisesta eri oppiaineiden ja aineryhmien opetukseen sekä oppilaanohjaukseen. Perusopetuksen tuntijaosta on aineryhmittäin määritelty vuosiviikkotuntimäärät vuosiluokilla 1-9. Oppilaanohjauksen vuosiviikkotunnit ovat 7-9 luokilla yhteensä vähintään kaksi tuntia. (Koululait 2004, 30.) Opetushallitus päättää perusopetuksen eri oppiaineiden ja aihekokonaisuuksien sekä oppilaanohjauksen ja muun perusopetuslaissa 628/98 tarkoitetun opetuksentavoitteista ja keskeisistä sisällöistä.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on tukea oppilaan kasvua ja kehitystä. Ohjauksen myötä oppilas osaa kehittää oppimisvalmiuksiaan, hankkia tarvitsemiaan tietoja ja taitoja. Oppilaan sosiaalinen kypsyminen ja elämänhallintataidot kehittyvät monipuolisella ohjausyhteistyöllä oppilaitoksissa. Tuen avulla oppilas selviytyy turvallisesti opintopolun

nivelvaiheessa siirtyessään toisen asteen oppilaitokseen. Oppilaanohjauksen tarkoituksena on edistää koulutyön onnistumista, lisätä hyvinvointia koulussa ja ehkäistä syrjäytymistä. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004, 256.)

Opetussuunnitelman perusteet linjaavat koko koulussa tehtävän ohjaustoiminnan ja sen lisäksi erikseen vielä opinto-ohjaajan toimenkuvan (Merimaa 2004, 75). Oppilaanohjauksen opetussuunnitelman perusteita laadittaessa on korostettu kolmea näkökulmaa, jotka ovat oppilaanohjauksen ydintehtäviä ja joiden mukaan ohjauksen kokonaisuus jäsentyy. Ensimmäisenä ohjauksen tehtävänä on tukea oppilaan kasvua ja kehitystä. Kasvun ja kehityksen tukeminen painottuu erityisesti peruskoulun alkuvuosiin, jolloin sosiaalistuminen kouluun tapahtuu. Heti koulun alkuvaiheesta asti tavoitteena on lisätä oppilaan itsetuntemusta. Myöhemmässä vaiheessa kasvun ja kehityksen vaiheessa tuki kohdistuu erilaisiin koulunkäynnin vaikeuksien voittamiseen. Toiseksi ohjauksen tehtävänä on edistää oppilaan opiskelutaitojen kehittymistä ja opintojen kulkua. Opiskelun taitojen opettaminen, oppimisvaikeuksissa auttaminen, valintojen ja oman opinto-ohjelman tekemisen tukeminen on ohjauksen tärkeä tehtävä. Kolmantena ohjauksen näkökulmana on oppilaan ammatillisen suuntautumisen selkeyttäminen. Oppilaanohjauksen yhtenä tehtäväalueena on tukea ja ohjata peruskoulun aikana nuoren koulutus- ja ammattialan valintaprosessia. Peruskoulun päättövaiheessa oppilasta tulee tukea jatko-opintoihin hakeutumisessa. Koulujärjestelmä toteuttaa yhteiskunnan sille asettamaa säätelytehtävää koulun ohjauksen menetelmin. (Merimaa 2004,75.)

1.3 Ohjauksen järjestäminen ja tavoitteet Hannu Krankan koulussa

Oppilaanohjaus Hannu Krankan koulussa on järjestetty perusopetuksen ajan kestävä jatkumon mukaisesti. Kaikki opettajat osallistuvat ohjausyhteistyöhön omalla osaamisellaan oppilaan perusopetuksen opintopolun ajan. Opettajat tukevat oppilaan opintoja ohjaamalla häntä oppiaineiden opiskelussa, oppimisen taitojen ja valmiuksien kehittämisessä. Aineenopettajat pyrkivät ennalta ehkäisemään oppilaiden opintoihin liittyviä ongelmia yhteistyössä erityisopettajien kanssa.

Oppilaalle ja hänen huoltajalleen tiedotetaan perusopetuksen työtavoista, valintamahdollisuuksista sekä jatko-opinnoista erilaisin tiedottein, koulun lukuvuosiohjelmassa, vanhempainilloissa sekä vanhempainvarteissa. Luokanvalvoja on kodin ja koulun välillä yhteyshenkilö, joka on tietoinen oppilaan koulunkäyntiin liittyvistä asioista. Luokanvalvoja huolehtii pääsääntöisesti tiedottamisesta oppilasasioista asiantuntijoille, kuten oppilashuoltoryhmälle ja sen jäsenille, kun oppilaan kasvun ja kehityksen tukeminen niin vaatii.

Oppilaanohjausta on jokaisella luokka-asteella luokkamuotoisena opetuksena. Vuosiluokilla seitsemän ja kahdeksan luokkamuotoista opetusta on 0.5 tuntia viikossa ja yhdeksännellä vuosiluokalla on yksi vuosiviikkotunti. Luokkamuotoisen opetuksen järjestämiseksi kunnan perusopetuksen suunnitelmaan on laadittu liite opetuksen toteuttamiseksi. Jokaiselle luokka-asteelle on kuvattu sisällöt ja tavoitteet, jotka muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden. Seitsemännellä luokalla käydään läpi opintoihin ja opiskeluun liittyviä asioita. Kahdeksannella luokalla tutustutaan Suomen koulujärjestelmään yleensä, painotusalueena toisen asteen opinnot. Peruskoulun viimeisenä vuonna opetuksen painopiste on nivelvaiheen asioissa. Tutustuminen lähialueiden toisen asteen oppilaitoksiin sekä yhteishakuun liittyvät asiat painottuvat ohjauksessa.

Kaikilla koulun oppilailla on mahdollisuus saada yksilöllisiin kysymyksiin syventyvää henkilökohtaista ohjausta. Jokainen oppilas kutsutaan vähintään yhden kerran lukuvuoden aikana opinto-ohjaajan ja oppilaan väliseen keskusteluun opintojen seurannan ja jatko-opintojen suunnittelun edistämiseksi. Huoltajilla on mahdollisuus osallistua opinto-ohjausta koskeviin keskusteluihin. Kodin ja koulun yhteistyö opinto-ohjauksen osalta on viime vuosina näkynyt myös vanhempien haluna seurata lapsensa opintoja osallistumalla aktiivisesti myös opintojen suunnitteluun. Pienryhmäohjausta järjestetään kun siihen ilmenee tarvetta. Ryhmäohjaus vaatii ohjaajan ja ohjattavien aktiivista läsnäoloa. Nykyiset resurssit ovat vähäiset ja aikaa ei ole riittävästi tehokkaan toiminnan järjestämiseen.

Työ- ja elinkeinoelämän ja koulun yhteistyön tavoitteet saavutetaan vuosittain kiitettävästi. Kaikkien luokkatasojen oppilaat osallistuvat vuosittain työelämään tutustumisjaksoihin (TET). Seitsemäsluokkalaisilla on yksi päivä, kahdeksasluokkalaisilla kolme päivää ja yhdeksäsluokkalaisilla on viisi päivää syksyllä ja mahdollisuus viiden päivän TET- jaksoon keväällä. Työelämän edustajien vierailut luokkatunneilla, työpaikkakäynnit, projektityöt ja TET ovat keskeinen osa koulun ja yritysten yhteistyötä. (Limingan kunnan Perusopetuksen opetussuunnitelma 2004, 173.)

Limingan kunnan perusopetuksessa opetuksen järjestämisen lähtökohtana ovat perusopetuksen arvot, joiden mukaan opetuksen on edistettävä ihmisten kaikenpuolista fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia. Oppilaiden opittavana on uuden tiedon lisäksi oppimis- ja työskentelytavat, jotka ovat elinikäisen oppimisen välineitä. Koulun koko henkilökunta tukee ja ohjaa nuoren kasvua, kehitystä ja oppimista.

2 OHJAUSTOIMINNAN PERIAATTEET

2.1 Ohjauksen tavoitealueet perusopetuksessa

Ohjauksessa yhteistyön ja työnjaon kuvaus on perinteisesti muodostunut holistisen eli kokonaisvaltaisen ohjausmallin avulla. Mallin mukaan ohjaustahoja on kolme. Jokaiseen ohjaustahoon sisältyy kuvaus oppilaan ohjauksesta käytännön työssä. Kaikki kolme ohjauksen aluetta henkilökohtaisen kasvun ja kehityksen tukeminen, oppimisen ja opiskelun ohjaus sekä ammatillisen suuntautumisen ohjaus otetaan huomioon oppilaitoksen ohjausyhteistyössä. Oppilaan kasvun ja kehityksen tukemisessa ovat läsnä koko henkilökunta. Oppimisen ja opiskelun ohjaukseen osallistuvat kaikki opettajat. Ammatillisen suuntautumisen ohjauksessa pääpaino on opinto-ohjaajalla. Kaikki ohjaukseen liittyvät henkilöt toimivat yhteistyössä ja tukevat toistensa työtä. Ohjausyhteistyö muodostuu ja kehittyy koulun arjessa, sitä ei ohjata ulkopäin. (Vanhalakka-Ruoho & Juutilainen 2003, 119.)

Opinto-ohjauksen tavoitealueet ja ydintehtävät perusopetuksessa eivät ole erillään toimivia tahoja vaan ne limittyvät toisiinsa. Ohjauksen tehtävä on tukea oppilaan kasvua ja kehitystä siten, että oppilas kykenee edistämään opiskelunvalmiuksiaan, sosiaalista kypsymistään sekä kehittää elämänsuunnittelun kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja.

KUVIO 1. Opinto-ohjauksen tavoitealueet (Lerkkanen 2006)

Oppilaanohjauksen tehtävänä on tukea oppilaan kasvua ja kehitystä siten, että se vahvistaa oppilaan elämähallintataitoja, itsetuntemusta ja itseluottamusta. Ohjauksen tavoitteena on, että oppilas oppii vuorovaikutustaitoja ja selviytyy erilaisissa tilanteissa erilaisten ihmisten kanssa. Lisäksi osa oppilaista tarvitsee erityistä psykososiaalista tukea elämässään ja opinnoissaan. Kodin ja koulun yhteistyöllä on merkittävä rooli kasvun ja kehityksen tukemisessa. Oppilaan kasvun ja kehityksen tukeminen on koko kouluyhteisön tehtävä. Oppimisen ja ohjauksen tavoitteena on tukea oppilaita heidän oppimisvaikeuksissaan ja ongelmatilanteissa niin, että oppilaat selviytyvät perusopetuksesta toiselle asteelle. Tavoitteena on, että kaikki opettajat osallistuvat oppilaan ohjaamiseen opiskelutaidoissa niin että oppilas oppii kehittämään opiskelutaitojaan ja oman toiminnan arviointitaitojaan.

Ohjauksen avulla oppilas suoriutuu opinnoistaan erilaisia oppimistyyliä käyttäen sekä edistyy opinnoissaan. Oppilaan ammatillisen suuntautumisen

selkeyttämisen tavoitteena on oppilaan koulutus- ja työuran tukeminen siten, että hän kykenee tekemään tulevaisuutta ja elämää koskevia suunnitelmia ja valintoja. Prosessi alkaa perusopetuksen alaluokilta yleisenä yhteiskuntaan perehtymisenä ja tutustumisena työelämään ja ammatteihin. Oppilaan omien valintojen arvostaminen ja päätöksen toteuttaminen sekä niiden loppuun vieminen ohjauksen keinoin vahvistuu. Peruskoulun työelämään tutustumisjaksojen aikana oppilas saa kokemusta työelämässä vaadittavista tiedoista ja taidoista. (Numminen 2002, 117.)

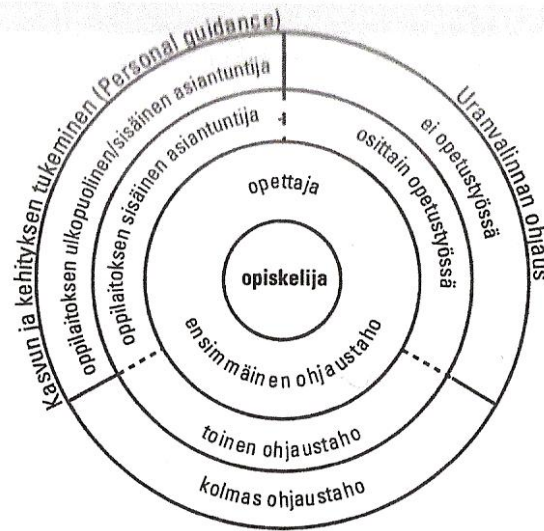
2.2 Ohjaus yhteistyönä oppilaitoksessa

Opettajuuden muutos ja opettajana jaksaminen on ollut keskustelun aiheena pitkään. Opettajan työnkuvan laajentuminen oman substanssiosaamisen lisäksi arjen sosiaalityöhön koetaan ongelmallisena. Yhdeksi ratkaisuksi on tarjottu siirtymistä yksin työskentelystä yhteistyöhön. Suuntana on se, että opettaja tekee enemmän työtä yhdessä toisten aikuisten kanssa. Nykyiset yhteistyömuodot aikaisemmin tehtyyn yhteistyöhön ovat muuttuneet. Laaja verkottuminen muiden alojen työntekijöiden kanssa on vielä uutta monelle opettajalle. Erilaiset yhteistyövaatimukset herättävät opettajakunnassa epäluuloja. Ne saatetaan kokea uhkana ammatillisuudelle. Yhteistyötä ei voi oppia kirjallisuuden avulla, vaan sitä täytyy kokeilla. Monissa asioissa yhdessä tehtävä työ voi olla ratkaiseva tuki koulun henkilökunnan arjessa selviytymisessä. (Mäensivu 2004, 109 – 112.)

Oppilaitosten toimintaympäristö on muutosvaiheessa. Muutos haastaa tarkastelemaan opettajan professiota uudesta näkökulmasta. Perinteinen opettajan työnkuva korostaa opettajan henkilökohtaista vastuuta ratkaista kaikki oppilaiden ongelmat luokkahuoneen sisäpuolella. Uusia voimavaroja toimintaympäristön muutosten haasteisiin on etsittävä koulun yhteisöllisyyttä vahvistamalla. Ohjauksen palvelujärjestelmän kehittäminen tarjoaa menetelmiä myös nuorille itsearviointitaitojen hallintaan. Oppilaitoksen yhteisölliseen kehittämiseen tarvitaan ohjauksen aseman vahvistamista oppilaitosten opetussuunnitelmissa ja oppilaitosten yhteistyön tiivistämistä ohjauksen järjestämisessä. (Väljärvi 2004, 33 - 35.)

Ohjauksen yhteistyö on kumppanuutta, jossa henkilöstö yhdessä tutkii lasten ja nuorten ja aikuisten elämäntilanteita sekä oman yhteisön tilaa, tarpeita, työnjakoa ja voimavaroja. Ohjauksen yhteistyötä ei ohjata ulkoapäin, vaan yhteistyö on arjesta kehkeytyvä toimintatapa. Yhteistyöhön sisältyy ristiriitoja, jännitteitä, merkityksiä sekä vuoropuhelua. Toimijat joutuvat kukin tahollaan kartoittamaan toimintaympäristönsä, löytämään ja ottamaan siinä paikkansa. Koulun sisällä yhteistyön periaatteita ja käytäntöjä on kehitettävä ja luotava uudelleen. (Vanhalakka-Ruoho & Juutilainen 2003, 120 -121.) Muutosvalmius yhteisöllisen tason muutosprosessien onnistumisessa on tavoitetietoisuus; koulut ja opettajat itse tietävät ja päättävät, mihin suuntaan ollaan menossa. Kyky kohdata tulevaisuus liittyy opettajien haluun ja valmiuteen aktiiviseen yhteistyöhön globaalissa yhteiskunnassa erilaisten yhteistyökumppaneiden kanssa. Yhdessä läpikäytyt muutokseen vaikuttavat prosessit ovat vaikuttavinta yhteistyön kaikilla tasoilla. (Luukkanen 2004, 196.)

Holistinen ohjausajattelu on yksi tapa jäsentää, selkeyttää ja ymmärtää ohjaustyötä. Holistinen lähestymistapa ohjaukseen pohjaa oppilaskeskeiseen ajatteluun, jossa ydin lähtee nuoren yksilöllisistä ohjaustarpeista. Malli sisältää ajatuksen kolmesta ohjauksen alueesta, ohjaustasosta ja ohjaustahosta. Holistisen ohjausmallin toiminta perustuu laajapohjaiseen verkostoyhteistyöhön. (Vanhalakka-Ruoho & Juutilainen 2003, 119.)

KUVIO 2. Holistinen oppilaskeskeinen ohjausmalli (van Esbroeck, R & Watts, A. G 1998)

Yksilöllisen ohjausprosessin rinnalla ohjaus tulisi nähdä myös palvelujärjestelyinä, joissa asiakkaina opiskelijoiden rinnalla ovat myös oppilaitoksen koko henkilöstö ja muut yhteistyötahot. Holistisen opiskelijakeskeisen ohjauksen mallia ovat kehittäneet Watts ja van Esbroeck. Mallin avulla voidaan jäsentää ohjauksen työnjakoa koulutusorganisaatioissa. Holistisessa mallissa kaikki oppilaitoksessa toimivat ohjaustahot tekevät yhteistyötä ja tukevat toisiaan. (Vuorinen 2006, 31.) Holistisen mallin mukaan yhteistyön avulla eri ohjauksen alueet voidaan integroida entistä paremmin toisiinsa. Nykyisin tarvitaan entistä enemmän ohjausammattilaisten keskinäistä yhteistoimintaa ja integroitua työnjakoa. Kaikki kolme ohjauksen aluetta, opiskelun ohjaus, uravalinnan ohjaus sekä kasvun ja kehityksen tukeminen otetaan huomioon. (Vanhalakka-Ruoho & Juutilainen 2003, 119.)

2.3 Oppilaanohjaus vuosiluokilla 7 – 9

Perusopetuksen 7.-9. vuosiluokkien oppilaanohjaus tulee järjestää niin, että se tarjoaa oppilaalle kokonaisuuden, joka muodostuu neljästä osa-alueesta. Niitä ovat luokkamuotoinen ohjaus, yksilöllisiin kysymyksiin perustuva henkilökohtainen ohjaus, pienryhmä ohjaus sekä työelämään tutustuminen. Luokkamuotoisessa ohjauksessa tavoitteena on oppilaan itsetunnon ja

vuorovaikutustaitojen kehittyminen. Oppilas muodostaa kokonaiskäsitteen koulun toimintatavoista ja opiskelumahdollisuuksista. Erilaiset opiskelumenetelmät sekä tiedonhankintataidot tulevat tutuiksi ja oppilas osaa arvioida omia opiskelutaitojaan. Nuori tutustuu Suomen koulutusjärjestelmään ja sen tarjoamiin mahdollisuuksiin jatko-opintojensuhteen. Perustietoa työelämästä ja ammattialoista oppilas oppii käytännön työn ja kirjallisuuteen tutustumisen avulla.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on tukea oppilaan kasvua ja kehitystä siten, että hän kykenee edistämään opiskelunvalmiuksiaan, sosiaalista kypsymistään sekä kehittämään oman elämän tavoitteiden kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja. Ohjauksen avulla oppilas tekee omiin kykyihinsä ja kiinnostuksen osa-alueisiin liittyviä opiskelua arjenhallintaa ja jatko-opintoja sekä uraa koskevia ratkaisuja. Oppilaanohjauksen tarkoitus on edistää koulutyön tuloksellisuutta, lisätä koulu hyvinvointia ja tehdä ennaltaehkäisevää työtä syrjäytymisen estämiseksi. Oppilaan siirtymistä luokka-asteelta toiselle sekä toisen asteen opintoihin tuetaan opinto-ohjaajien ja oppilaitosten välisellä yhteistyöllä. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet, 2004, 255.)

Ohjauksen kokonaisuus muodostuu erilaisista menetelmistä, joiden tulee tukea oppilaan päätöksentekoprosessia ja siirtymistä toiselle asteelle. Hyvä oppilaanohjaus tukee nuoren kasvua ja kehitystä sekä osallisuutta kouluyhteisössä. Oppilaanohjauksen avulla jokainen oppilas saa tietoa työtavoista, valintamahdollisuuksista ja niiden merkityksestä. (Ikonen & Virtanen, 2007, 127.)

2.4 Oppilashuoltotyö osana oppilaanohjausta

Oppilashuollosta määrätään perusopetuslain pykälän 31a mukaan, että oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämä tarvittava oppilashuolto. Oppilashuolto koskee sekä yksilöllistä että ryhmän jäsenenä kasvua kouluyhteisössä. Oppilashuolto kuuluu kaikille kouluyhteisössä työskenteleville. (Ikonen ja Virtanen 2007, 122-123). Oppilashuoltotyö ja oppilaanohjaus kohtaavat koulun arjessa useissa koulun toimintaan liittyvissä kysymyksissä. Oppilashuoltotyön tavoitteena on toimia

ennaltaehkäisevästi lasten ja nuorten kasvuun, kehitykseen ja opintopolun eri vaiheisiin liittyvien ongelmien suhteen. Oppilaitoksen ohjaustyötä voidaankin pitää osana ennaltaehkäisevää oppilashuoltotyötä. Ohjaukseen liittyvät toiminnot oppilaan opintopolun seurannassa ja ongelmien varhaisessa tunnistamisessa ovat keskeisiä ennaltaehkäisevän työn muotoja. Lakiuudistus korostaa lasten ja nuorten kehitykseen liittyvien vaikeuksien ennaltaehkäisyä sekä yhteisöllisen vastuun ja oikeudenmukaisuuden periaatteita. (Väljjarvi 2006, 15).

Oppilaitoksen sisäisessä yhteistyössä keskeiseksi ohjauksen järjestämisen teemoiksi nousevat vastuukysymykset. Jokaisen työntekijän tulisi tietää miten toimia, kun hän kohtaa tuen tarpeessa olevan nuoren. Oppilaitoksessa tulisi olla ohjausyhteistyötä ohjaava toimintamalli. Työnjako ja työmenetelmät tulee organisoida niin, että työntekijä tietää velvollisuutensa ja oikeutensa ohjausyhteistyössä oppilaitoksessa. (Nykänen, Karjalainen Vuorinen ja Pöyliö 2007, 103). Koulun oppilashuoltotyö ja ohjaukseen liittyvät seikat kohtaavat monissa koulun toimintaan liittyvissä kysymyksissä. Opinto-ohjaajan ja muiden toimijoiden ohjauksellinen yhteistyö seurannan ja varhaisen puuttumisen ja tunnistamisen avulla on keskeinen ennaltaehkäisevä työmuoto oppilaan tukemisessa. Oppilashuolto toteutetaan yhteistyössä kouluyhteisön ja kotien sekä huoltajien kanssa. Tavoitteena on oppilaan turvallinen ja terveellinen oppimisympäristö. (Virtanen & Miettinen, 2007, 95.)

3 KEHITTÄMISHANKKEEN TUTKIMUSTEHTÄVÄ

Kehittämishankkeen tutkimusaineiston kokoamiseksi tehtiin kysely Hannu Krankan koulun henkilökunnalle. Ohjausta ja työnjakoa oppilaitoksessa koskevaan kyselyyn vastasivat opettajat, koulukuraattori, terveydenhoitaja sekä rehtori. Kehittämishankkeessa selvitettiin henkilöstön näkemyksiä oppilaanohjauksesta, ohjausyhteistyöstä ja siihen liittyvistä toimenkuvista sekä kartoitettiin kiinnostusta ohjaukseen liittyvästä täydennyskoulutuksesta. Oppilaitoksemme ohjausyhteistyöhön osallistuvalla henkilöstöllä osoitetussa kyselyssä tavoitteena oli selvittää heidän yhteistä näkemystään ohjaustoiminnan toimintatavoista, työnjaosta sekä henkilökohtaisesta toimenkuvasta ja resursseista oppilaitoksen sisällä. Kyselylomakkeen liitteenä

oli ohjausyhteistyön toimintamalli-suunnitelma, johon pyydettiin kommentteja. Kysely tehtiin opettajain kokouksessa syyskuussa 2007. Kokoukseen osallistui kolmekymmentä opettajaa, joista 22 palautti kyselyn täytettynä. Rehtori, terveydenhoitaja ja kuraattori osallistuivat kyselyyn myöhemmin syksyllä. Kyselyyn vastattiin nimettömänä.

Kehittämishankkeen tuloksia hyödynnettiin laatimalla ohjausyhteistyömalli. Mallin avulla koulunhenkilökunta voi tarkistaa toimenkuvaan liittyvät tehtävät ja noudattaa yhdessä sovittua työnjakoa ja toimintatapoja. Ohjausyhteistyö toimii hyvin sekä oppilaiden että henkilökunnan kannalta, kun kaikilla on tieto vastuista ohjauksen osa-alueilla. Koulutusta ja tiedonhankintaa koskevan osion tuloksia voidaan hyödyntää tulevien koulutusten suunnittelussa.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

4.1 Tutkimusmenetelmä

Tämän kehittämishankkeen tutkimusmetodiksi valittiin laadullinen lähestymistapa. Ei-mitattava laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimusote on sopiva kun kohteena on omaa toimintaansa ohjaava ihminen. Jos tutkimuksessa on merkitysrakenteita, siitä miten ihmiset hahmottavat ja jäsentävät asioita, tulee aineistona olla tekstiä jossa he puhuvat omin sanoin. (Alasuutari 1999, 83.)

Laadullisessa tutkimuksessa tutkija on osa tutkimuskohdettaan sekä myös aineistonkeruun väline. Aineistoon liittyvät näkökulmat ja tulkinnat kehittyvät tutkimustehtävää prosessoidessa. Tutkimukseen osallistujat ovat myös selvillä tutkimuksen tavoitteista ja voivat osallistua tutkimusaineiston koontiin, analyysiin ja tulkintaan. (Syrjälä, Ahonen, Syrjäläinen & Saari, 1996, 37 -80.) Tässä tutkimuksessa tavoitteena oli aktivoida kentällä toimivia itse pohtimaan oman työnsä analyysia ja kehittämistä tutkimusten tulosten perusteella. Tutkimusaineiston koonti, analyysi ja tulkinta on tässä kehittämishankkeessa tutkimuksen tekijän prosessi.

4.2 Aineistonkeruu, käsittely ja analyysi

Kehittämishankkeen aineistonkeruumenetelmäksi valittiin kysely. Avointen kysymysten avulla saatiin laadulliselle tutkimukselle luonteenomainen aineisto, joka tekee mahdollisimman monenlaiset tarkastelut mahdolliseksi. (Alasuutari 1999,84.) Kehittämishanketta koskeva kysely tehtiin syksyllä 2007. Opettajainkokouksen avauksen jälkeen opettajille jaettiin kyselylomakkeet. Opettajille annettiin aikaa täyttää kaavake kokouksen aikana. Kokoukseen osallistui 30 opettajaa. Kymmenen opettajaa palautti täytetyn lomakkeen heti kokouksen jälkeen. Seuraavana päivänä lomakkeen palautti täytettynä 12 opettajaa, myös rehtori, koulukuraattori ja terveydenhoitaja osallistuivat kyselyyn ja vastasivat siihen myöhemmin. Koulun sisäisestä henkilökunnasta kyselyyn osallistui 25 henkilöä. Kysely vastattiin nimettömänä. Opettajakokemusta, ikää ja sukupuolta ei huomioida tässä tutkimuksessa, joten niitä ei kysytty.

Tutkijan ajattelu ja pohdinta sekä teoretisointi ovat merkittävä tekijä asiaan perehtyneisyyden lisäksi tulosten luotettavuutta tarkasteltaessa. Lopullinen analyysi edellyttää tutkimuksen tulosten puhtaaksi kirjoittamista. Tämän jälkeen tehdään karkea luokitus, joka perustuu tutkimustehtävään. Tutkija etsii asiayhteyksiä ja mahdollisia ristiriitaisuuksia puoltavia tai kumoavia ilmiöitä. Lopullisen analyysin kautta syntyy tulkinta, minkä edellytyksenä on tutkijan selkeä käsitteiden ja näkökulmien ymmärtäminen ja tulkinta. Tulosten tarkastelu voi olla yksilökeskeinen, kuvaileva ja ymmärtävä tai yhteisö- ja yhteiskuntakeskeinen. (Syrjälä ym. 1996, 89- 90.)

Aineistonkäsittely ja analysointi tässä kehittämishankkeessa perustuvat tutkimustehtävään. Kehittämishankkeen vastaukset tulkittiin siten, että kunkin kyselylomakkeen kysymys luettiin ja kirjattiin ylös kysymyskohtaisesti jokaisesta lomakkeesta. Lopullinen analyysi tehtiin siten, että tulokset kirjoitettiin luettavaan muotoon. Tarkoituksena oli löytää ohjausyhteistyön kehittämisen ja työnkuvien tarkastelun kannalta merkittäviä seikkoja ja luoda niiden avulla ”ohjausyhteistyömalli”.

5 TULOKSET JA NIIDEN TARKASTELU

5.1 Henkilöstön näkemys ohjauksen työtavoista

Ohjausyhteistyön kehittämistä koskeva kysely rajattiin koskemaan oppilaitoksen sisäistä henkilökuntaa, joka osallistuu oppilaan ohjaus- ja opetustyöhön. Ohjaustyöhön osallistuvat opettajat toimivat yhteistyössä oppilaan opintopolun aikana ja nivelvaiheissa. Kyselomakkeen avoimien kysymysten tavoitteena oli selvittää miten henkilökunta kokee oppilaanohjauksen toteuttamisen järjestämiseksi suunnitellun nykyisen toimintamallin koulun arjessa.

Henkilökohtainen ohjaus järjestetään oppilaitoksessa koulupäivän aikana. Ohjausajat ovat myös eri aineiden oppituntien aikana eli oppilas on pois opetuksesta keskustelun ajan. Oppilaan poissaoloa opetuksesta koulupäivän aikana eivät vastaajat pitäneet kovin haitallisena. Kukaan vastanneista ei ehdottomasti ollut eri mieltä oppilaan henkilökohtaisen keskustelun järjestämisestä oppituntin aikana. Ohjauksen näkökulmasta katsottuna myönteisenä tuloksena voidaan tulkita se, että oppilaan ohjauskeskustelu opinto-ohjaajan kanssa koetaan opettajien vastauksissa oppilaan kasvua ja kehitystä tukevana tekijänä. Ohjauksen avulla oppilaan oppiminen tehostuu. Ohjausta ja sen merkitystä oppilaan kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen kuvasi vastaus, jossa vastaaja oli koonnut ajatuksensa seuraavasti: ”Opinto-ohjaus koetaan tärkeäksi ja henkilökohtainen ohjaus on ’ylitse muiden’ tarpeiden”.

Henkilöstön vastauksissa ohjauksen ajankäyttöön haluttiin tarkkuutta ja täsmällisyyttä. Oppilasta kohden käytettävä aika haluttiin rajata esimerkiksi 15 minuuttia oppilasta kohti. Kymmenessä vastauksessa haluttiin tarkkaa aikataulutusta siitä, milloin henkilökohtainen ohjaus järjestetään. Perusteluina aikataulun laatimisen vaatimukseen oli opettajan oman työn suunnittelu. Ajankäyttöön liittyviä tuloksia tarkastellessa päädyttiin toteamaan usein ohjaustyössä kohdattava asia. Henkilökohtaiseen ohjaukseen käytettävä aika oppilasta kohti on vaikeaa määritellä etukäteen. Ohjauskeskusteluissa käsiteltävät asiat ja niihin käytettävä aika ei ole ennalta määriteltävissä.

Ohjausaika oppilasta kohden on hyvin liukuva. Keskusteluissa saattaa tulla esille seikkoja, jotka vaativat erityistoimenpiteitä asian loppuunsaattamiseksi. Oppilaan ja opinto-ohjaajan välinen suhde on luottamuksellinen. Ohjauksessa esille tulleet asiat viedään niille henkilöille tiedoksi, joille se on tarpeellista tietoa asian eteenpäin viemiseksi.

Luokkamutoisen oppilaanohjauksen kysymys ohjausyhteistyön kannalta kysymyksen asettelu olisi voinut olla tarkempi. Kysymyksen tarkoituksena oli selvittää henkilöstön tietoutta siitä, mitä tavoitteita ja sisältöjä eri luokka-asteiden opinto-ohjaukseen kuuluu. Ohjausyhteistyö aineenopettajien ja luokanvalvojien kanssa on tavoitteellisempaa silloin kun oppiaineiden sisällöt käsittelevät samaa asiayhteyttä opintokäyntien ja opintoretkien aikana. Opintokäynnit työpaikoilla palvelevat sekä aineenoppimista että oppilaanohjauksen tavoitteita.

Työelämään tutustumista koskevaan kysymykseen vastasivat yhtä henkilöä vaille kaikki kyselyssä mukana olleet. Vastauksissa oli paljon hyödyllistä tietoa, kommentteja sekä ehdotuksia ohjausyhteistyön toimimiseksi ja kehittämiseksi TET-jaksojen aikana. Lähes jokaisessa vastauksessa oli useampi kommentti, ehdotus tai asia. Vastaukset on koottu alla olevaan luetteloon lukemisjärjestyksessä.

- *Valinnaisaineiden opetuksessa haastetta tuo ”aina jonkun joukon” puuttuminen eli teoriaosuuden pitäminen on tuolloin hankalaa*
- *Työelämään tutustuminen ei saa olla ”vapaata” koulusta, vaan aitoa työtä*
- *Työelämään tutustuminen lisää oppimismotivaatiota*
- *Ihmisten kohtaaminen ja esiintyminen koulun tilanteissa paranee*
- *TET järjestelyyn tulee tehdä aikataulullisia muutoksi, koska tetit ja retket ovat syksyllä yhtä aikaa, aina joku luokka pois*
- *Laadittujen TET-aikataulujen tulee pitää, ei muutoksia*
- *Olisi mukavaa saada TET palautteet näkyvimmiiksi*
- *TET on erityisoppilaille erittäin tarpeellista*
- *Poissaolot eivät haittaa*
- *Pienen kunnan haitta lienee, ettei ole riittävästi tarkoituksen mukaisia TET-paikkoja, mutta tutustuminen työelämän pelisääntöihin on arvokasta*
- *TET tulisi keskittää*

- *On hyvä, että on väliviikkoja, kukaan ei ole pois*
- *Opiskelemme ELÄMÄÄ, ei koulua varten*

Ohjauksen järjestämisestä koulussamme kyselyyn osallistuneita pyydettiin arvioimaan ja kommentoimaan nykyistä toimintatapaa oppilaanohjauksen luokkamuotoisesta ohjauksesta, henkilökohtaisesta ohjauksesta, pienryhmäohjauksesta sekä muista ohjauksen menetelmistä. Vastauksista voi tulkita opettajien olevan täysin tyytyväisiä luokkamuotoiseen ohjaukseen ja osa heistä tarjosi asiantuntijuuttaan ammatinvalinnan ohjauksen oppitunneilla hyödynnettäväksi. Työelämään tutustumisen järjestämiseksi opettajat halusivat uusia menetelmiä koulumme toimintamalliin. Nykyistä järjestelmää TET :n toteuttamiseksi ei koeta parhaana mahdollisena menettelytapana. Vastauksissa on arvioita nykytilanteesta sekä pohdintaa erilaisten menetelmien mahdollisuuksista toteuttaa niitä koulussamme. Yhteistyö ja ehdotusten käytäntöön soveltaminen TET asioiden järjestämisessä on ajankohtaista.

5.2 Ohjausyhteistyön kehittäminen

Ohjausyhteistyön odotuksia ja kehittämisen kohteita kartoitettiin ”ohjausyhteistyömallin” avulla, joka on laadittu usean aikaisemman tutkimuksen ja käytössä olevien mallien tuella. Mallitaulukossa oli koottu ohjauksen keskeisiä tehtävien kuvauksia Hannu Krankan koulun käytännöistä. Kyselyyn osallistujat täydensivät sekä kyseenalaistivat mallin kuvauksia. Yleisesti ottaen taulukkomuotoista, tiivistä mallia pidettiin käyttökelpoisena työvälineenä opettajantyössä. Vastauksissa näkyy opinto-ohjauksen asiantuntijoiden kirjallisuudessa esiintyvät myönteisen ilmapiirin vaikutus opettamisen ja ohjauksen yhteistyössä oppilaitoksissa. Kyselyssä nousivat voimakkaimmin esille nivelvaiheiden järjestelyt. Siirtyminen kuudennelta luokalta seitsemännelle on Limingan kunnassa yhteistyötä yläkoulun ja viiden alakoulun kanssa. Liminka on voimakkaasti kasvava kunta ja se näkyy oppilasmäärissä. Entiset toimintatavat kouluun tutustumisen järjestelyissä eivät enää toimi hyvin. Kyselyyn vastanneiden ehdotuksia nivelpäivään olivat seuraavat toimintatavat:

- *Järjestetään luokanvalvojan päivä, jolloin luokanvalvoja vapautuu opetustehtävistään. Tutustumiseen jää riittävästi aikaa.*
- *Tiedotus ja toiminta tehdään näkyväksi kaikille koulun toimijoille, kun tutustumispäivä järjestetään.*
- *Hyvän yhteistyön avulla hässäkät jäävät pois.*

Nivelvaihe toiselle asteelle on merkittävä ajankohta koulun arjessa. Oppilaiden tutustumiset oppilaitoksiin vievät aineenopetukselta oppitunteja. Kyselyssä osa opettajista oli huolissaan tavoitteiden saavuttamisesta oman aineen opetuksen osalta. Toisaalta kyselyn tuloksissa tuli esille aineenopettajien kiinnostus osallistua oppilaitosvierailulle, työpaikkakäynneille sekä toisen asteen koulutusta koskeviin informaatiotilaisuuksiin. Opettajat kokevat osallistumisen kautta saavansa ajankohtaista tietoa omaan työhönsä sovellettavaksi.

Yhteistyön sisäinen kehittäminen nousi esille erityisopettajien ja luokanvalvojen vastauksissa. Erityistä tukea vaativan ja haastavan oppilaan kohtaamisessa opettajien välinen yhteistyö auttaa ongelmien selvittämisessä. Moniammatillinen näkemys oppilaan kohtaamisessa luo uusia näkökulmia kodin ja koulun välisessä yhteistyössä.

5.3 Henkilöstön toimenkuvat ja tehtävät

Opetussuunnitelman perusteiden mukaan ohjaussuunnitelmassa tulee kuvata toimijoiden toimenkuvat ja tehtävät. Kyselyssä toimenkuvia ja tehtäviä tarkasteltiin kyselyn liitteenä olevassa työnjako oppilaanohjauksessa – monisteessa ja ohjausta kuvaavan mallin avulla. Opettajien vastauksissa viidessä vastauksessa oli lisäyksiä tai muutoksia toimenkuvaan ja tehtäviin. Kolmessa vastauksessa muutokset koskivat erityisopettajan toimenkuvaa, yhdessä aineenopettajan ja viidennessä kommentoitiin kaikkia toimenkuvia jonkin verran. Muissa vastauksissa oli maininta ”ei lisättävää, näin olen ajatellutkin toimenkuvani olevan tai oikein-merkintä”. Erityisopettajien toimenkuviin oli lisätty yhteistyö kodin ja koulun kanssa, yhteistyö aineenopettajien kanssa ja päivittäisen tuen tarjoaminen sekä kodin että

koulun yhteistyölle oppilaan opetuksessa ja ohjauksessa elämänhallintataidoissa.

Kyselytuloksen voinee tulkita siten, että opettajat ovat tietoisia toimenkuvastaan. Ohjaustyöhön osallistuvat ohjausta koordinoivan opinto-ohjaajan lisäksi rehtori, luokanvalvojat, sekä eri oppiaineiden opettajat oman substanssiosaamisen ohjaajina. Koulukuraattorin ja terveydenhoitajan ammatillinen osaaminen on oppilaan kasvun ja kehityksen sekä psykososiaalisen tuen kannalta merkittävä osa-alue ohjausyhteistyössä. Ohjausyhteistyömalliin koulun sisäiseen käyttöön laadittavaan kuvaukseen, liitetään henkilöstön toimenkuvat ja tehtävät. Sen tarkoituksena on kuvata työnjaollisia ulottuvuuksia, vastuu-ulottuvuuksia sekä sisällöllisiä ulottuvuuksia. Oppilaitoksen koko ja henkilöstö ovat määrääviä tekijöitä siinä, miten työnjako oppilaitoksen sisällä muodostuu. Tietoisuus toimenkuvan sisällöistä ei kuitenkaan riitä ohjausyhteistyön kehittämiseen koulussamme. Ohjausyhteistyön kehittämisen lähtökohta on arvioida on arvioida nykyistä tilannetta. Yhdessä tehty arviointi nostaa esiin nykyisten käytäntöjen hyvät puolet sekä kehitettävät osiot perusopetuksessa. Kehittämistyön edellytyksenä on oppilaitosjohdon kannustus kehittämistyöhön sekä henkilökunnan sitoutuminen tehtävään työhön.

5.4 Henkilöstön näkemyksiä täydennyskoulutustarpeesta

Yhtenä kehittämishankkeen tehtävänä oli selvittää täydennyskoulutustarvetta ohjausyhteistyön kehittämisen näkökulmasta koulun henkilökunnan keskuudessa. Täydennyskoulutukseen halukkaita, koulun sisäiseen henkilöstöön kuuluvia, kyselyyn vastanneista oli yli 90 %. Koulutushalukkuus oppilaitoksen henkilöstön keskuudessa on myönteinen asia ohjauksen osaamisen kehittämisen näkökulmasta katsottuna. Opinto-ohjaajien täydennyskoulutuksen lisäksi oppilaitoksen opettajille suunnattu ohjauksen osaamiseen liittyvä koulutus tukee opetussuunnitelman tavoitteiden toteutumista.

Tulokset täydennyskoulutuksen osalta on koottu aihealueittain. Vastauksista muodostui viisi kokonaisuutta. Oman osaamisen päivittäminen koettiin erittäin

tärkeäksi. Ainedidaktiikan ajan tasalla pitäminen on tärkeää. Oppilaan ohjaaminen oman substanssin alueella saa uskottavuutta, kun opettajalla on esimerkkejä todellista reaaliaikaisesta työelämästä. Opettajien keskuudessa oli halukuutta päästä tutustumaan työpaikkoihin esimerkiksi opettajien TET. Toisena aihealueena korostui opettajien kiinnostus toisen asteen koulutusta kohtaan. Useissa vastauksissa tuli esille, että nopeasti muuttuvat koulutus- ja ammattinimekkeet eivät ole opettajien hallinnassa. Oppilaita oli helpompi ohjata oman aineensa ammateissa tarvittavan tiedon ja taidon hankkimisessa, jos opettajan tiedot ovat ajan tasalla. Vierailut oppilaitoksiin, oppilaitosinformaatiot sekä asiantuntijavierailut toisivat arvokasta tietoa toisen asteen koulutusvaatimuksista. Kolmantena opettajien koulutukseen liittyvänä aiheena oli koulutuksista tiedottaminen, koulutukseen hakeutuminen, mahdollisuus virtuaaliopiskeluun sekä on-line info koulutuksista yleensä. Neljäs aihealue on erityisopetukseen, erityyttämiseen, joustavaan hakuun sekä tietoiskut hyväksi havaituista keinoista toimia erityistilanteissa oppilaitoksessa. Oma työssä jaksaminen, vertaistuki sekä opettajan ”uudet tuulet” on koottu viimeiseen osioon ohjausyhteistyön kehittämisen kannalta merkittävänä asiana.

Koulumme henkilökunta on erittäin koulutusmyönteistä. Kyselyyn vastanneiden keskuudessa koulutus haluttiin järjestettävän siten, että se palvelee kaikkia koulutukseen halukkaita. Opettajat haluavat valita erilaisten koulutusmahdollisuuksien ja koulutussisältöjen perusteella itselleen sopivimman täydennyskoulutuksen.

6 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Ohjauksellisen ajattelun kehittäminen oppilaitosten toiminnassa on kansallisen ja kansainvälisen tutkimuksen kohteena. Globalisaation vaikutukset työelämään ja koulutukseen näkyvät yhteiskunnan toimintatavoissa. Yhteiskunnalliset kehityslinjat ja opinto-ohjaus ovat haasteellisia tutkimuksen kohteita. Opinto-ohjauksen kannalta yhteistyö ja verkostojen kehittäminen on ohjaustyön onnistumisen edellytys. Ohjauksellisen ajattelun kehittyminen ja kehittäminen oppilaitoksessa vaatii aktiivista osallistumista työyhteisön jäseniltä. Opinto-ohjaaja on ohjauksen koordinaattori ja vastaa oppilaan- ja

opinto-ohjauksesta oppimisympäristössä sekä pyrkii sitouttamaan koko henkilökunnan ohjaukselliseen ajattelumalliin.

Ohjauspalveluiden monipuoliseen tehostamiseen on Suomessa tehty monia hankkeita, joiden tavoitteena on seurata ohjausyhteistyön kehittymistä seutukunnallisella ja paikallisella tasolla. Uusien ohjaussuunnitelmien mukaan jokaisella oppilaitoksella tulee olla ohjaussuunnitelma osana opetussuunnitelmaa. Perusopetuksen yläluokilla, tässä kehittämishankkeessa 7 -9 luokka-asteilla, oppilaanohjausvastuu on opinto-ohjaajalla. Kaikkien opettajien tehtävänä on osallistua ohjauksen toteuttamiseen. Kunnan opetussuunnitelmassa on toteutunut osittain ohjaussuunnitelman tavoitteet. Oppilaitoksessamme luokkamutoisen oppilaanohjauksen toimintamuodot ovat kirjallisena ja taulukkomuotoon kirjoitettuina. Ohjaus toimijoiden tehtävänä oli tarkoitus täydentää kehittämishankkeeseen liittyvän kyselyn tuloksena. Tavoitteena oli kehittää oppilaitoksen toimijoiden sisäistä yhteistyötä ja laatia malli ohjausyhteistyöhön. Henkilökunnalle osoitettu kysely ohjauksen alueella toimimisesta oli ajankohtainen hanke paikallisella sekä myös kansallisella tasolla. Kyselyyn vastanneiden kahdenkymmenen kahden opettajan kolmestakymmenestä sekä rehtorin, koulukuraattorin ja terveydenhoitajan vastaukset antavat luotettavan tuloksen. Ohjausmalliin ja opettajien työnjakoon oppilaitoksessa liittyvän kyselyn tuloksena tehdyt lisäykset liitetään ohjaussuunnitelmaan. Käytännön työssä ohjausmalli kehittyy ja muuttuu oppilaitoksen vaatimusten mukaisesti. Ohjausmallin vuosittainen päivitys esimerkiksi lukuvuoden alussa on tarpeellista.

Ohjausyhteistyön kehittämiseksi ja ylläpitämiseksi tarvitaan osaamisen jakamista ja koulutusta. Oppilaitoksen opettajat muodostavat moniammatillisen osaamisen yhteisön. Osaamisen jakaminen koulu yhteisössä tarvitsee oppilaitosjohdon tuen. Selkeä pedagoginen johtaminen ja yhteinen näkemys toimintamalleista ovat osaltaan yhteisön kehittämistä erilaisilla osaamisen alueilla. Näkemykset rikastuttavat yhteistyön kehittämistä ja antavat henkilöstölle valmiuksia kohdata erilaisia, muuttuvia tilanteita. Tässä kehittämishankkeessa oppilaitoksen johdon ja henkilöstön myönteinen näkemys ohjaustyötä kohtaan on tukenut oppilaan- ja ohjaustyön kehittämistä. Yhteisen näkemyksen koonti kyselylomakkeiden ja mallien avulla on avannut

useita näkökulmia ohjaus- ja opetustyöhön. Kasurisen (2004) mukaan opinto-ohjauksen keskeisiä tehtäviä on hyödyntää nykyinen myönteinen ilmapiiri ohjauksen integroimiseksi kiinteäksi osaksi koko koulun toimintaa.

Nivelvaiheet ovat oppilaan opintopolulla merkittäviä siirtymävaiheita oppilaan omassa elämäntilanteessa sekä ohjauksellisesta näkökulmasta katsottuna. Oppilaan opintopolun joustava eteneminen tavoitteiden mukaisesti vaatii ammatillista osaamista koulun henkilöstöltä. Tutkimusten mukaan nivel- ja siirtymävaiheiden ohjauksessa tarvitaan systemaattisia ja kontekstiin sopiviksi rakennettuja malleja, jotka toimivat kaikilla ohjaustasoilla.

Kehittämishankkeessa opettajat olivat eniten kiinnostuneita nivelvaiheenohjauksesta ja heidän roolistaan oppilaan tukemisessa.

Perusopetuksessa erityiseksi haasteeksi koetaan ohjaustoiminnan toteuttaminen yhtenäisessä peruskoulussa. Ohjauksen ja oppilashuollon yhteistyön merkitys ennaltaehkäisevänä toimintamuotona tulee korostumaan. Limingan kunnassa on meneillään yhtenäiseen perusopetukseen siirtymistä koskeva koulutus oppilaitoksen yhteyshenkilöille.

Opettajien halukkuus lyhyt- ja pitkäaikaisiin koulutuksiin oman työn kehittämiseksi tuli esille kyselyn kautta. Opettajat kokevat koulutuksen mielekkääksi, kun se palvelee oman osaamisen kehittämistä kouluyhteisössä. Ohjauksellisesti orientoituneen pedagogiikan juurruttaminen koko oppilaitoksen toimintaan on haaste opettajan perus- ja täydennyskoulutukselle (Kasurinen 2004, 32). Kodin ja koulun välisen yhteistyön välineitä haluttaisiin käyttöön esimerkiksi käytännön esimerkkien ja tapaustutkimusten valossa. Koulun ohjausyhteistyön kehittämisessä ei sovi unohtaa arvokeskustelua. Arvojen pohdintaan opitaan vain pohtimalla arvoja yhdessä. Kehittämishankkeen ohella syntyi keskustelua siitä, mitkä ovat niitä asioita, joita opettajat työssään painottavat ja opettavat. Mitä opettaja kasvattajana pitää tärkeänä ja miten opettaa oppilaitaan kysymään itseltään, mitkä ovat niitä asioita, joita nuori pitää elämässään tärkeinä.

Opinto-ohjaajan koulutukselta lähdin hakemaan teoriapohjaa opinto-ohjaajan työnkuvan tueksi. Ohjausyhteistyön kehittäminen muodostui

kehittämishankkeeni aiheeksi pikkuhiljaa. Idea lähti koulun tarpeesta tukea opettajia omassa työssään ohjauksellisesta näkökulmasta. Ohjausta koskeva tutkimus, Chances-hankkeen (2006) tiedote oppilaitoksiin ”ohjaus kuuluu kaikille – ei vielä toteudu, oli merkityksellinen ohjauksen yhteistyön kehittämisen tutkimisen kohde oppilaitoksessamme. Taulukkomalli oppilaitoksen toiminnan kalenterina, josta voi lukea nivelvaiheiden toimintamenetelmistä sekä eri luokka-asteiden ohjaukseen liittyvistä toiminnoista, voidaan kyselyyn vastausten tuloksena ottaa käyttöön. Ohjausmallia muutetaan ja täydennetään käytännön kautta saatujen kokemusten perusteella toimivammaksi ohjeistukseksi. Tavoitteena on tehdä ohjaushenkilöstön työ mahdollisimman joustavaksi helposti tulkittavan ohjeen avulla. Ohjauksen kolme osa-aluetta ja ohjauksen toimijat tulevat näkyväksi taulukossa. Ohjausyhteistyön kehittäminen kehittämishankkeen aiheena ja sen toteuttamiseksi tehty kysely ja sen tulokset ovat myönteisellä tavalla avanneet uusia näkökulmia ja ajattelumalleja työyhteisössämme.

LÄHTEET

Alasuutari, P. 1999. Laadullinen tutkimus. Jyväskylä. Kirjapaino Gummerus.

Heinämäki, L. 2007. Varhaista tukea koulun arkeen –työvälineenä kehittämiskalibro. Vaajakoski. Gummerus Kirjapaino Oy.

Kasurinen, H. 2006. Luento, Oppilaan- ja opinto-ohjaus koulussa. Kaakkurin koulu, Oulu. 18.8.2006.

Kasurinen, H. 2006. Ohjauksen kehittämisen lähtökohdat. Teoksessa Karjalainen & Kasurinen 2006 Ohjauksen toimintakulttuurin muutos alueellisessa yhteistyössä. Jyväskylä. Jyväskylän yliopistopaino. Verkkojulkaisu. <http://ktl.jyu.fi/ktl/ajankohtaista/> 13 – 18.

Koululait. Lakikokoelma 2004. Helsinki. Edita Prima Oy.

Lerkkanen, J. 2006. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Luento, 26.8.2006.

Limingan kunta. Perusopetuksen opetussuunnitelma. 2004.

Louhi-Jauhiainen, M. 2006. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Luento 2.10.2006.

Luukkanen, O. 2004. Aihekokonaisuudet ja yhteisöllisyyden kehitys. Teoksessa Loukola, M. (toim.) 2004. Aihekokonaisuudet perusopetuksen opetussuunnitelmassa. Jyväskylä. Gummerus kirjapaino Oy. 190 - 206.

Merimaa, E. 2004. Oppilaan ja opiskelijan ohjaus perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opetussuunnitelmassa. Teoksessa Kasurinen (toim.) 2004 Ohjausta opintoihin ja elämään – opintojen ohjaus oppilaitoksessa. Vammala. Vammalan Kirjapaino Oy. 71 – 75.

Mäensivu, K. 2004. Kumppanuuteen perustuva yhteistyö koulun toimintatapana. Teoksessa Vitikka, E. ja Saloranta-Eriksson O. (toim.) 2004. Uudistuva perusopetus. Näkökulmia opetuksen ja opetussuunnitelman kehittämiseen. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy. 97-114.

Numminen, U. 2002. Opinto-ohjaus – vastaus opiskelijan ja koulujärjestelmän ongelmiin? Teoksessa Vuorinen, R. & Kasurinen, H. (toim.) 2002. Ohjaus Suomessa. Jyväskylä. Kirjapaino Oma Oy. 111 -130.

Numminen, U., Jankko, T., Lyra-Katz, A., Nyholm, N., Siniharju, M. ja Svedlin, R. 2002. Opinto-ohjauksen tila 2002. Yliopistopaino, Helsinki.

Nykänen, S., Karjalainen, M., Vuorinen, R. & Pöyliö, L. 2007. Ohjauksen alueellisen verkoston kehittäminen. Poikkihallinnollinen ja moniammatillinen yhteistyö voimavarana. Jyväskylä. Kopijyvä Oy.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004.

- Vanhalakka-Ruoho, M. & Juutilainen, P. 2003. Teoksessa Lairio, M. & Puukari, S. (toim.) 2003. Ohjauksen uudet orientaatiot. Jyväskylä. Jyväskylän yliopistopaino, kannot ER-paino Ky. 113 - 122.
- Syrjälä, L., Ahonen, S., Syrjäläinen & Saari, S. 1996. Laadullisen tutkimuksen työtapoja. Rauma. Kirjapaino West Point Oy.
- Virtanen, P. & Miettinen, K. 2007. Teoksessa Ikonen, O & Virtanen, P. 2007. Erilainen oppija – yhteiseen kouluun. Juva. WS Bookwell. 85 -120.
- Vuorinen, R. 2006. Internet ohjauksessa vai ohjaus internetissä? Jyväskylä. Jyväskylän yliopistopaino.
- Välijärvi, J. 2004. Opinto-ohjaus tasa-arvoisen osaamisen mahdollistajana. Teoksessa Kasurinen, H (toim.) 2004. Ohjausta opintoihin ja elämään – opintojen ohjaus oppilaitoksessa. Vammala. Vammalan Kirjapaino Oy. 21 – 39.

Oppilaan- ja opinto-ohjaus Hannu Krankan koulussa

Limingan perusopetuksen opetussuunnitelmassa ohjauksen järjestämisestä sanotaan, että kaikkien opettajien tehtävänä on ohjata oppilasta oppiaineiden opiskelussa sekä auttaa häntä kehittämään oppimisen taitojaan ja oppimisen valmiuksiaan sekä ennaltaehkäistä opintoihin liittyvien ongelmien syntymistä. Ohjausta koskevan Chances-hankkeen (2006) julkaisemien tulosten mukaan ”ohjaus kuuluu kaikille” ei vielä toteudu. Yhteistyössä heijastuu kiire, vuorovaikutuksen puute, perustyön resurssit, täydennyskoulutuksen saatavuus.

Tämän kyselyn tavoitteena on selvittää Hannu Krankan koulun koko henkilöstön yhteinen näkemys ohjaustoiminnan toimintatavoista, työnjaosta ja resursseista oppilaitoksen sisällä.

Olen laatinut ohjauksen toimintamalliluonnoksen (liite 1), johon pyydän kommentteja ja parannusehdotuksia sekä kyselyn työnjako oppilaitoksessa –monisteeseen (liite 2) kannanottoja oman toimenkuvasi osalta. Kyselyyn voi vastata nimettömänä.

- kiitos-

Tehtävä 1

Liite 1.

Työnjako oppilaanohjauksessa

1. Merkitse alleviivaten se nimike, joka on oma toimenkuvasi tänä vuonna.
2. Tee muutosehdotuksia työnjakoon

Tehtävä 2

Liite 2.

Hannu Krankan koulun ohjausyhteistyömalli

1. Mielipiteeni ohjausyhteistyömallista
2. Tee muutosehdotuksia toimintamalliin

Tehtävä 3

1. Mitä asioita tulisi huomioida oppilaanohjauksessa ohjausyhteistyön työnjaon toiminnan kannalta?

- luokkamuotoinen ohjaus

- opinto-ohjaajan toimenkuvaan liittyvä oppilaan henkilökohtainen ohjaus koulupäivänä (tiedotus, ajankäyttö ym.)

- pienryhmäohjaus_____

muuta_____

2. Työelämään tutustuminen TET

- opettajan näkökulmasta katsottuna (ajankohdat, hyöty/haitta oppiaineen opiskelussa, palautekeskustelut)

3. Mikä/Millainen täydennyskoulutus palvelisi sinun osaamistasi ohjaustyössäsi?

4. Mitä asioita haluaisit kehittää kodin ja koulun yhteistyössä/oma työnkuva?

5. Oppilaanohjauksesta haluan mainita lisäksi

OHJAUSYHTEISTYÖLUONNOS

LIITE 2.

<u>NIVELVAIHE</u> (kevät) 6.lk → 7.lk	7. luokka	8. luokka	9. luokka	<u>NIVELVAIHE</u> Hakeutuminen toiselle asteelle ja jatko-opintoihin
<ul style="list-style-type: none"> • Luokkamuotoinen informaatio tuleville seiskoille opiskelusta vuosiluokilla 7-9 OPO, R, K • Tiedonsiirtopalaveri jokaisen luokanopettajan kanssa OPO, EO • Tutustumispäivä yläkouluun sekä oman luokan oppilaisiin ja lv:an TO, LV, R, OPO, • Vanhempainilta tulevien oppilaiden huoltajille. Yläkoulun toiminnan esittelyä. R, OPO, EO, K, TH, LV 	<p>Koulun alkaessa käydään yhdessä läpi koulun toimintata poja. Lukujärjestys ja koulutilat tutuiksi. LV</p>	<p>Koulun alkaessa kerrataan koulun yhteiset pelisäännöt. Lukujärjestys ja valinnaisaineryhmiin sijoittuminen. LV</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Koulutus – ja työelämämessuille osallistuminen • Oppilaiden vierailut 2. asteen oppilaitoksissa • Yhteisvalintaan liittyvä tiedottaminen oppilaille ja vanhemmille • Yhteistyö työhallinnon tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluyksikön kanssa • Turvallista siirtymistä opintopolun nivelvaiheissa tuetaan oppilaitosten välisellä yhteistyöllä. <ul style="list-style-type: none"> o tiedonsiirtopalaverit 	
<p>HENKILÖKOHTAISEN KASVUN JA KEHITYKSEN OHJAUS, johon osallistuu koko koulun henkilökunta</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oppilaan itsetuntemuksen vahvistaminen ja vuorovaikutustaitojen opettaminen • Jokaisen opettajan tehtävänä on oppilaiden persoonallisen kasvun, kehityksen ja osallisuuden tukeminen • Erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden ohjaus, LV, EO, OPO • Kodin ja koulun välinen yhteistyö. LV pitää yhteyttä huoltajiin • Oppilashuoltoryhmän toimintaa johtaa R, OPO, EO, K, TH + tarvittaessa asiantuntijat • Oppilaiden hyvinvointi: kouluterveydenhuolto, kouluruokailu, koulukuljetus 				

<p>OPPIMISEN JA OPISKELUN OHJAUS, ohjaustyöhön osallistuvat kaikki opettajat</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oppilaan ohjaaminen opiskelutaidoissa erilaisia oppimismenetelmiä ja -tyylejä käyttäen • Oppilaan suoritukset ja edistyminen • Oppimisvaikeuksien tunnistaminen ja oppimisvaikeuksissa auttaminen tukiopetus AO erityisopetus EO • Valinnaisaineiden valitseminen OPO, AO 		
<p>AMMATILLISEN SUUNTAUTIMISEN OHJAUS, OPO, AO</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oppilaan koulutus- ja työuran selkeyttäminen, OPO • Ammatillinen ohjaus eri oppiaineiden näkökulmasta, AO • Tutustuminen työ- ja elinkeinoelämään, OPO, AO 		
TET 1 päivä, OPO	TET 3 päivää, OPO	TET 5 päivää + 5 päivää kevällä, OPO

Perusopetuksen 7.-9. vuosiluokkien oppilaanohjaus järjestetään siten, että se tarjoaa oppilaille kokonaisuuden joka muodostuu

- yksilöllisiin kysymyksiin syventävästä henkilökohtaisesta ohjauksesta
- sosiaaliseen vuorovaikutukseen perustuvasta pienryhmäohjauksesta
- luokkamuotoisesta ohjauksesta
- työelämään tutustumisesta

Lyhenteet R rehtori, OPO opinto-ohjaaja, LV luokanvalvoja, AO aineenopettaja, K koulukuraattori, KK koulunkäyntiavustaja, TH terveydenhoitaja, TO tukioppilas

Työnjako oppilaanohjauksessa

1. Opinto-ohjaaja

- ohjauksen koordinoija
- oppilashuoltoryhmän jäsen
- yleinen opintojen etenemisen seuraaminen
- yhteyden pito asiantuntijoihin
- yhteyden pito koteihin
 - aineopinnot
 - jatko-opinnot
- ainevalinnat
- nivelvaiheen toimenpiteet

2. Aineenopettaja

- oman aineen opiskelutekniikka
- Oman aineen kytkös työelämään/arkielämään
 - aineeseen liittyvät vierailut / vierailijat
- jatko-opintomahdollisuuksista kertominen
- lahjakkuuksien erityinen kannustaminen
- oppiaineessa edistymisestä huolehtiminen
- erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden ohjaaminen erityisopetukseen

3. Luokanvalvoja

- kodin ja koulun yhteistyön hoitaminen
- varhainen puuttuminen käytöshäiriöihin
- poissaolojen seuranta ja niihin liittyvä yhteistyö koteihin
- oppilaiden huoltajien tapaaminen säännöllisesti koulun antamien resurssien puitteissa
- erityistä huomiota tarvitsevien oppilaiden ohjaaminen/keskustelu koulun EO:n, OPO:n, K:n kanssa

4. Erityisopettaja

- erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden opiskelutaitojen kehittäminen
- oppilaan opintojen edistymisestä ja jatko-opintovalmiuksista huolehtiminen yhdessä opinto-ohjaajan kanssa
- oppilaan ohjaaminen ao. asiantuntijalle yhteistyössä huoltajien kanssa
- oppilashuoltoryhmän jäsen

5. Koulukuraattori

6. Terveystenhoitaja

TYÖNJAKO OPPILAANOHAUKSESSA

OPINTO-OHJAAJA

- ohjauksen koordinoija
- oppilashuoltoryhmän jäsen
- yleinen opintojen etenemisen seuraaminen
- yhteyden pito asiantuntijoihin
- yhteyden pito koteihin
 - aineopinnot
 - jatko-opinnot
- ainevalinnat
- nivelvaiheen toimenpiteet

AINEENOPETTAJA

- Oman aineen kytkös työelämään/arkielämään
 - aineeseen liittyvät vierailut / vierailijat
- oman aineen opiskelutekniikka
- jatko-opintomahdollisuuksista kertominen
- lahjakkuuksien erityinen kannustaminen
- oppiaineessa edistymisestä huolehtiminen
- erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden ohjaaminen erityisopetukseen

LUOKANVALVOJA

- kodin ja koulun yhteistyön hoitaminen
- varhainen puuttuminen käytöshäiriöihin
- poissaolojen seuranta ja niihin liittyvä yhteistyö koteihin
- oppilaiden huoltajien tapaaminen säännöllisesti koulun antamien resurssien puitteissa
- erityistä huomiota tarvitsevien oppilaiden ohjaaminen/keskustelu koulun EO:n, OPO:n, K:n kanssa
- aloitus- ja nivelvaiheen ohjaaminen 6. luokalta 7. luokalle

ERITYISOPETTAJA

- erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden opiskelutaitojen kehittäminen
- varhainen puuttuminen, runsas yhteydenpito koteihin
- oppilaan opintojen edistymisestä ja jatko-opintovalmiuksista huolehtiminen yhdessä opinto-ohjaajan kanssa
- yhteistyö aineenopettajan kanssa
- oppilaan ohjaaminen ao. asiantuntijalle yhteistyössä huoltajien kanssa
- oppilashuoltoryhmän jäsen

KOULUKURAATTORI

- keskustelut nuoren, perheen, huoltajien kanssa
- yhteistyö opetukseen, koteihin ja viranomaisiin tarvittaessa
- oppilashuollon kehittäminen yhteistyönä muiden toimijoiden kanssa
- psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistäminen
- koulunkäynnin tukeminen
- elämänhallinnan tukeminen
- sosiaalityön koordinoija
- oppilaan kasvun ja kehityksen tukeminen

TERVEYDENHOITAJA

- terveystarkastukset vuosiluokittain, oppilaan fyysinen ja psyykkinen hyvinvointi sekä kasvun ja kehityksen seuranta
- yhteistyö koulun henkilökunnan kanssa
- tiedottaminen terveyteen liittyvistä asioista oppilaille ja huoltajille
- oppilashuoltoryhmän toimintaan osallistuminen

REHTORI

- johtaa ja kehittää oppilaitoksen toimintaa
- oppilashuoltoryhmän puheenjohtaja ja koolle kutsuja
- osallistuu tarvittaessa kaikkiin oppilaitoksen tapahtumiin, kokouksiin

HANNU KRANKAN KOULUN OHJAUSYHTEISTYÖMALLI

LIITE 5.

NIVELVAIHE kevätlukukausi	7.LUOKKA	8.LUOKKA	9.LUOKKA	NIVELVAIHE
Alakoulun 6.luokkalaisille pidetään info opiskelusta vuosiluokilla 7-9 OPO, R, K	Lukuvuoden alkaessa käydään yhdessä läpi koulun yhteisiä toimintatapoja ja tutustutaan järjestyssääntöihin. LV.	Lukuvuoden alkaessa kerrataan koulun yhteiset pelisäännöt. Lukujärjestys ja valinnaisten aineiden opiskeluryhmiin jakaminen. LV	Lukuvuoden alkaessa kerrataan koulun yhteiset pelisäännöt. Lukujärjestys ja valinnaisten aineiden opiskeluryhmiin jakaminen. LV	9.luokan oppilaat tutustuvat koulutus- ja työelämämessuille. OPO; AO, EO
Tiedonsiirto palaveri jokaisen 6.luokkalaisten luokanopettajan kanssa OPO; EO, K	TET 1 päivä, kevätlukukausi	TET, 3 päivää kevätlukukausi	TET 5 päivää syksy, 5 päivää, kevät	9.luokan oppilaat vierailevat 2. asteen Oulun seudun oppilaitoksissa. OPO; AO; EO
6. luokkalaisten tutustumispäivä OPO, R, LV, TO				
Vanhempainilta tulevien 7. luokkalaisten huoltajille. 7 - 9 vuosiluokkien opetussuunnitelmiin tutustuminen. R; OPO; EO; K TH; LV	HENKILÖKOHTAISEN KASVUN JA KEHITYKSEN OHJAUS, johon osallistuu koko henkilökunta	OPPIMISEN JA OPISKELUN OHJAUS, ohjaustyöhön osallistuvat kaikki opettajat	AMMATILLISEN SUUNTAUTUMISEN OHJAUS, johon osallistuvat OPO ja AO sekä yhteistyökumppanit	Yhteisvalintaan liittyvä tiedottaminen oppilaille ja huoltajille. OPO ja yhteistyökumppanit

TURVALLISTA SIIRTYMISTÄ OPINTOPOLUN NIVELVAIHEISSA TUETAAN OPPILAITOSTEN VÄLISELLÄ YHTEISTYÖLLÄ, tiedonsiirtopalaverit 6->7, 9->2,aste

Lyhenteet R=rehtori, OPO=opinto-ohjaaja, LV=luokanvalvoja, AO=aineenopettaja, K=kuraattori, KK=koulunkäyntiavustaja, TH=terveydenhoitaja, TO=tukioppilas

OHJAUSTOIMINNAN JÄSENTÄMINEN

LIITE 6.

HENKILÖKOHTAISEN KASVUN JA KEHITYKSEN OHJAUS

- oppilaan itsetuntemuksen vahvistaminen ja vuorovaikutustaitojen opettaminen
- oppilaan persoonallisen kasvun, kehityksen ja osallisuuden tukeminen
- erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden ohjaus
- kodin ja koulun välinen yhteistyö
- oppilaan hyvinvoinnin edistäminen
- oppilashuoltoryhmän tuki

OPPIMISEN JA OPISKELUN OHJAUS

- oppilaan opiskelutaitojen ja tekniikoiden ohjaaminen
- oppilaan suoritusten ja edistymisen seuraaminen
- oppimisvaikeuksien tunnistaminen ja niissä auttaminen
- oppilaan valinnaisaineiden valintaan liittyvät ohjaukset

AMMATILLISEN SUUNTAUTUMISEN OHJAUS

- oppilaan koulutus- ja työuran selkeyttäminen
- ammatillinen ohjaus eri oppiaineiden näkökulmasta
- oppilaiden tutustuminen työ- ja elinkeinoelämään